

**Науковий вісник Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.
Серія: Економічні науки**

**Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies.
Series: Economical Sciences**

ISSN 2519–2701 print

<https://nvlvet.com.ua/index.php/economy>

doi: 10.32718/nvlvet-e10406

UDC 338.33:005.21:338.43

Functioning of the international financial market in the conditions of financial globalization

R. M. Myniv¹, H. V. Markiv²

¹Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Lviv, Ukraine

²Lviv National Environmental University, Dubliany, Ukraine

Article info

Received 13.05.2024

Received in revised form
17.06.2024

Accepted 18.06.2024

Stepan Gzhytskyi National
University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies Lviv,
Pekarska Str., 50, Lviv,
79010, Ukraine.
E-mail: myniv@ukr.net

Lviv National Environmental
University, V. Velykoho Str., 1,
Dubliany, 80831, Ukraine.
E-mail: g_mark@ukr.net

Myniv, R. M., & Markiv, H. V. (2024). Functioning of the international financial market in the conditions of financial globalization. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Economical Sciences, 26(104), 32–37. doi: 10.32718/nvlvet-e10406

Globalization of the economy is based on the internationalization of labor relations in high-tech areas based on direct foreign investment, the formation of global markets, especially financial ones, and the continuity of their activities. According to neoclassical theory, financial globalization is defined in terms of the underlying economic benefits it creates since it is globalization that allows investors around the world to reallocate risks and achieve the highest efficiency due to the existing comparative advantages of capital. The globalization process aims to form a single global economic space. It has been established that the main subjects of the globalization process, creating its institutional system, are national states, international and regional organizations, transnational banks and corporations, and international financial markets. The global economy has advanced significantly in its financial development in recent years. It was determined that one of the directions of globalization has become the globalization of finance as an activity and science. It represents the formation and functioning of the world financial, currency, and credit systems, accompanied by high capital mobility in the respective world markets. The structure of financial globalization includes world financial markets and global financial products as subjects. Globalization of the world financial market implies its growth on a worldwide scale due to an increase in trade turnover, the number of participants, and instruments. Further development of the global financial market continues under various factors. The most critical prospects and requirements of global financial markets and their participants are established based on the developed scientific and economic literature. Financial integration reflects the development process of interaction between individual countries on the international capital market. Global financial integration contributes to the economic growth of national economies through direct and indirect channels. The necessary direct channels in this case include increasing domestic savings, reducing the cost of capital due to better risk distribution, technology transfer, development of the financial sector, etc. The main indirect channels then become measures that promote the development of production and trade specialization, investment policy, and general state regulation of the financial market.

Key words: globalization, financial globalization, international financial markets.

Функціонування міжнародного фінансового ринку в умовах фінансової глобалізації

Р. М. Минів¹, Г. В. Марків²

¹Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна

²Львівський національний університет природокористування, м. Дубляни, Україна

В основі процесу глобалізації економіки лежить інтернаціоналізація трудових відносин у високотехнологічних сферах на основі прямих іноземних інвестицій, а також формування глобального по масштабу ринків, особливо фінансових та безперервність їх діяльності. Згідно з неокласичною теорією, фінансова глобалізація визначається з точки зору основних економічних вигод, які вона створює, оскільки саме глобалізація дозволяє інвесторам у всьому світі перерозподіляти ризики та досягати найвищої ефективності через існуючі порівняльні переваги капіталу. Глобалізаційний процес спрямований на формування єдиного світового економічного простору. Встановлено, що головними суб'єктами процесу глобалізації, що утворюють його інституційну систему, виступають національні держави, міжнародні та регіональні організації, транснаціональні банки та корпорації, міжнародні фінансові ринки. За останні роки глобальна економіка значно просунулась у своєму фінансовому розвитку. Визначено, що одним із напрямків глобалізації стала глобалізація фінансів як діяльності та як науки. Вона являє собою процес формування та функціонування світової фінансової, валютної та кредитної систем, що супроводжується високою мобільністю капіталів на відповідних світових ринках. Структура фінансової глобалізації включає як суб'єктів світові фінансові ринки, а також глобальні фінансові продукти. Глобалізація світового фінансового ринку передбачає його зростання глобальному масштабі за рахунок збільшення оборотів торгівлі, кількості учасників та інструментів. Подальше зростання глобального фінансового ринку продовжується під впливом різних факторів. На основі опрацьованої науково-економічної літератури встановлено найважливіші перспективи й вимоги глобальних фінансових ринків та їхніх учасників. Фінансова інтеграція відображає процес розвитку взаємодії між окремими країнами на міжнародному ринку капіталу. Міжнародна фінансова інтеграція сприяє економічному зростанню національних господарств через прямі та непрямі канали. До необхідних прямих каналів у цьому випадку належать: збільшення внутрішніх заощаджень, зниження вартості капіталу за рахунок кращого розподілу ризику, передача технологій, розвиток фінансового сектору тощо. Основними непрямыми каналами поді стають заходи, що сприяють розвитку спеціалізації виробництва та торгівлі, інвестиційна політика, державне регулювання фінансового ринку загалом.

Ключові слова: глобалізація, фінансова глобалізація, міжнародні фінансові ринки.

Вступ

Інтенсивний міжнародний розвиток економічних відносин, інтернаціоналізація економіки збільшує потребу в значних фінансових ресурсах. З іншого боку, фінансові ресурси сприяють розвитку внутрішніх і розширенню зовнішніх ринків, а ступінь їх забезпечення впливає на розвиток світового господарства в цілому.

В умовах глобалізації світової фінансової системи національна фінансова система країни, природно, вимагає пошуку форм взаємодії, напрямів, що відповідають світовим вимогам, та збереження найважливіших самобутніх та ефективних фінансових інститутів та інструментів, що відповідають національним інтересам. Підвищення ефективності фінансової системи країни в умовах глобалізації нерозривно пов'язане із системним регулюванням ключових напрямів сучасної фінансової політики держави, а ефективність її функціонування залежить від тих цілей та завдань, які впливають із довгострокової фінансової стратегії росії.

Це багато в чому залежить від використання сучасного науково-методологічного обґрунтування принципів підходів до розвитку фінансової системи країни в умовах глобалізації, враховуючи, що «фактор» глобалізації стає все більш вагомим у прийнятті практичних рішень щодо розвитку національної фінансової системи.

З розвитком глобалізаційних процесів стала зростати кількість академічних публікацій присвячених вивченню впливу глобалізації на функціонування і розвиток міжнародного фінансового ринку в умовах фінансової глобалізації. Проблемам формування фінансової системи в сучасних умовах глобалізаційних процесів присвячено численні праці як вітчизняних так і зарубіжних дослідників-економістів: О. Бут-Гусаїмова (But-Gusaim, 2024), Т. Повод та Н. Адвокатової (Povod & Advokatova, 2020), І. Стукан (Stukan, 2015), Н. Ткаченко (Tkachenko, 2014), І. Туболец та О. Ткаліч (Tubolec & Tkalic, 2019), О. Шишкіної (Shyshkina, 2023) та ін.

Не зважаючи на наявність певної кількості наукових досліджень та напрацювань з питань дослідження функціонування міжнародного фінансового ринку в умовах фінансової глобалізації, даний аспект, в силу постійного динамічного розвитку, потребує більш повного вивчення.

Метою статті є дослідження аспектів функціонування міжнародного фінансового ринку в умовах фінансової глобалізації на сучасному етапі розвитку.

Матеріал та методи досліджень

Теоретичною та методологічною основою досліджень стали праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, у яких розглянуто сучасні наукові погляди щодо дослідження аспектів функціонування міжнародного фінансового ринку в умовах фінансової глобалізації. Для вивчення проблематики та пошуку шляхів її розв'язання використано загальні наукові методи абстрагування, аналізу та синтезу, монографічний – при висвітленні поглядів учених на досліджувані в роботі проблеми, метод дедукції – при формуванні авторських рекомендацій. Інформаційною базою дослідження слугували наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, електронні ресурси, представлені в мережі Інтернет, результати власних досліджень авторів тощо.

Результати та їх обговорення

Логіка дослідження процесів глобалізації фінансової системи полягає в еволюційному русі процесу наукового пізнання від концептуально-методологічного рівня дослідження сутності світової фінансової архітектури до системно-функціонального рівня, що забезпечує дослідження особливостей, що виникають під впливом глобалізації світової економіки та процесів регіоналізації, далі – до функціонально, у межах якого визначається методичний інструментарій аналізу стратегій розвитку національних фінансових систем за умов інституційного перетворення світової фінансової архітектури.

В основі процесу глобалізації економіки лежить інтернаціоналізація трудових відносин у високотехнологічних сферах на основі прямих іноземних інвестицій, а також формування глобального по масштабу ринків, особливо фінансових та безперервність їх діяльності. У результаті у світі була створена глобальна фінансова мережа, яка об'єднала провідні фінансові центри. Фінансові ринки середини ХХ століття більшість країн були закриті для транскордонної торгівлі фінансовими активами. З тих пір такі обмеження були різко зменшені в багатьох країнах. Саме тому фінансову глобалізацію часто розглядають з точки зору лібералізації транскордонної торгівлі фінансовими активами.

Згідно з неокласичною теорією, фінансова глобалізація визначається з точки зору основних економічних вигод, які вона створює, оскільки саме глобалізація дозволяє інвесторам у всьому світі перерозподіляти ризики та досягати найвищої ефективності через існуючі порівняльні переваги капіталу. Однак глобальний капітал переважно переміщується між розвиненими країнами, а в країнах, що мають менший рівень соціально-економічного розвитку, постійно спостерігається нестача капіталу. Отже, остання група країн не має можливості отримати позитивні наслідки фінансової глобалізації, а навпаки, постійно відчують її негативний прояв.

На думку О. Шишкіної фінансова глобалізація являє собою процес інтеграції національних фінансових систем, фінансів міжнародних фінансово-кредитних

організацій і фінансових ринків в цілісну глобальну фінансову систему, що призводить до зростання обсягів міжнародних фінансових операцій, у тому числі валютнообмінних, руху інвестицій та капіталу між країнами (Shyshkina, 2023).

Глобалізаційний процес спрямований на формування єдиного світового економічного простору. Головними суб'єктами процесу глобалізації, що утворюють його інституційну систему, виступають національні держави, міжнародні та регіональні організації, транснаціональні банки та корпорації, міжнародні фінансові ринки. Розвиток глобальної економіки безпосередньо пов'язаний з розширенням міжнародних фінансових ринків (з 1950-х рр.); зі зростанням кількості транснаціональних банків та корпорацій, інтенсифікацією, диверсифікацією та глобалізацією їх зарубіжної діяльності (з 1960-х рр.); з лібералізацією міжнародного руху капіталу, скасуванням обміну долара на золото та фіксованих валютних курсів (з 1970-х рр.).

Спочатку США, а потім і інші розвинені країни поступово лібералізували не тільки товарні, а й фінансових потоків. Саме з цього періоду розвинені країни світу стали розширювати ринковий простір за допомогою формування більш відкритих економік на основі глибоких структурних зрушень, приватизації, модернізації традиційних сфер та створення нових виробництв, масового оновлення основного капіталу з активним залученням іноземних ресурсів (табл. 1).

Таблиця 1

Історична еволюція поняття глобалізація

Дата	Подія, визначення
1944 рік	Американські дослідники О. Рейзер та Б. Девіс у праці «Планетарна демократія» неодноразово використовували поняття <i>globalize</i> та <i>globalism</i>
1981 рік	Дж. Маклін поставив у центр концептуального дослідження термін «глобалізація» (від англ. « <i>global</i> » – земля), він закликав «зрозуміти історичний процес наростання глобалізації соціальних відносин і дати йому пояснення»
1983 рік	Поняття «глобалізація» вжито Т. Левітт, як феномен злиття ринків окремих продуктів, які виробляються великими багатонаціональними корпораціями
1983 рік	Британський дослідник Р. Робертсон вперше вжив термін <i>globality</i> у назві однієї зі своїх статей
1984 рік	Дефініцію «глобалізація» (<i>globalization</i>) використано у редакційному коментарі « <i>Wall-Street Journal</i> » щодо рішення М. Тетчер відкрити іноземним банкам прямий доступ на фінансовий ринок лондонського Сіті
1985 рік	Р. Робертсон надав докладне тлумачення поняття <i>globalization</i> і визначив даний процес як «сукупність об'єктивно фіксованих явищ, які мають на меті об'єднання світу в єдине ціле»
1992 рік	Р. Робертсон виклав основи власної концепції у спеціальному дослідженні
1997 рік	У Річному звіті МВФ «Глобалізація: можливості та проблеми» наведено визначення глобалізації як економічної взаємозалежності країн усього світу в результаті зростаючого обсягу й різноманітності міжнародних операцій

Джерело: побудовано за даними (Povod & Advokatova, 2020)

Глобалізація є складним та багатограним процесом, який посилює взаємозалежність і взаємодію між різними національними економіками, може відбуватись у вигляді міжнародної торгівлі, фінансових потоків, міграції населення, розповсюдження технологій, культурного обміну та інших формах, що призводить до створення єдиного глобального простору, де різні суб'єкти взаємодіють та впливають один на одного (Shyshkina, 2023).

О. Г. Бут-Гусаїм вважає, що ключовими чинниками глобалізаційних перетворень є політичні зміни, що формують міжнародні відносини; взаємозалежність національних економік, яка стимулює глобальну економічну інтеграцію, розвиток економічних процесів через інновації та технологічний прогрес; стандартизація, яка спрощує міжнародну торгівлю; поліпшення якості продукції та послуг. Ці чинники взаємодіють,

сприяючи поглибленню глобалізації та зближенню різних країн і культур ([But-Gusaim, 2024](#))

Розвиток і поглиблення фінансової інтеграції сприяє посиленню фінансової глобалізації. За даними МВФ, у процесі фінансової глобалізації залучаються економіки високорозвинених країн і до 30-50% обсягів національних фінансових ринків країн, що розвиваються. Така непослідовність у прихильних процесах фінансової глобалізації відображається у прискоренні структурних змін державних фінансів на ринках, у зростанні кількості злиттів і поглинань у світовій економіці.

За останні роки глобальна економіка значно просулась у своєму фінансовому розвитку. Виявилася закономірність зростання фінансової глибини світової економіки. Як і в XX столітті, зростання фінансового обороту та фінансових активів по більшості країн випереджав динаміку реальної економіки.

Відповідно до теорії довгих хвиль, з 1990 р. світова економіка увійшла в п'яту хвилю - інноваційний цикл розвитку, характер якого визначається комп'ютерною революцією, формуванням дослідницьких мереж, поширенням Інтернет-технологій тощо.

Нова інфраструктура для довгих циклів створення інформаційних мереж, ця мікроелектроніка стає універсальним ресурсом. Інфраструктуру нового довгого

циклу формують інформаційні мережі, його універсальним ресурсом стає мікроелектроніка

Початок нового тривалого циклу фактично збігається з досягненням певної стадії зрілості процесу глобалізації, який характеризується високою взаємозалежністю національних економік, їх значною відкритістю та чутливістю, особливо у сфері фінансів. Власне, останнє десятиліття минулого століття характеризувалося найважливішими етапами лібералізації світогосподарських зв'язків, багаторазового розширення, диверсифікації, інтеграції та глобалізації міжнародних фінансових ринків, а також посилення міжнародного інституційного та ринкового регулювання.

Одним із напрямків глобалізації стала глобалізація фінансів як діяльності та як науки. Вона являє собою процес формування та функціонування світової фінансової, валютної та кредитної систем, що супроводжується високою мобільністю капіталів на відповідних світових ринках. Структура фінансової глобалізації включає як суб'єктів світові фінансові ринки, а також глобальні фінансові продукти.

Одним із основних глобалізаційних сегментів, зокрема у сфері економіки, безумовно, є фінансова сфера (фінансова глобалізація), погляди на яку істотно різняться і яка все більше впливає на світовий економічний простір ([Stukan, 2015](#)) ([табл. 2](#)).

Таблиця 2

Дефініція поняття «фінансова глобалізація»

Автор	Визначення
Чуб О.О.	Фінансова глобалізація – це процес об'єднання в єдину світову систему всієї сукупності міжнародних фінансових відносин (Stukan, 2015).
Стукало Н.В.	Фінансова глобалізація – вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами, функціонування глобального ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізація глобальних фінансових стратегій ТНК та транснаціональних банків (Stukan, 2015).
Ткаченко Н.В.	Фінансова глобалізація є складовою частиною глобалізації усього світового господарства і наслідком економічної інтеграції, інтенсивно розвинулася протягом другої половини минулого століття. Відповідно, вона являє собою фінансову взаємозалежність країн всього світу, що виникла в результаті зростаючого обсягу міжнародних фінансових угод і світових потоків капіталу з використанням множини фінансових інструментів, а також у зв'язку з впровадженням сучасних електронних технологій, засобів комунікації та інформатизації (Tkachenko, 2014).
Шмуклер С.	Фінансова глобалізація – інтеграція внутрішніх національних фінансових систем у міжнародні фінансові ринки та інститути (Schmukler, 2004).
Міркін Я.М. Міркін В.Я.	Глобалізація фінансових ринків – процес стирання кордонів між національними ринками, інтеграції фінансових інструментів, учасників ринку, органів регулювання, механізмів торгівлі цінними паперами стандартизації правил тощо (Stukan, 2015).

Джерело: власні дослідження

Фінансова глобалізація багато в чому пов'язана з глобалізацією фінансових ринків. Вона розвивається і поширюється через ринкові механізми, що дає їй багато переваг. Наприклад, інвестори можуть реагувати на зміни обмінних курсів і процентних ставок тим самим впливаючи на політику уряду щодо інфляції, податкову дисципліну та політику управління державним боргом. Це стало можливим після усунення перешкод для руху капіталу в усіх країнах. Більш менш свобода фінансових операцій на зовнішніх ринках дозволяє згладжувати процентні ставки на фінансових ринках окремих країн. Проте в різних країнах зберігаються відмінності в монетарній політиці і, відповідно, у цінах на кредитні, валютні та фінансові

ресурси. Усі ці процеси визначаються відмінностями в економічному розвитку країн, зокрема відсутністю чіткої періодичності економічних циклів національних економік.

Характеристиками фінансової глобалізації є такі процеси:

- вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами світу, у тому числі електронними мережами;
- функціонування світового валютного, кредитного та фінансового ринків;
- стратегічна участь у міжнародних валютних, кредитних та фінансових відносинах транснаціональних корпорацій;

– формування системи наднаціонального регулювання світових валютних, кредитних та фінансових систем.

Результатом глобалізації є якісно нова відкритість та посилення взаємозалежності національних економік що характеризується надзвичайною інтенсифікацією та розмахом зовнішньої діяльності транснаціональних компаній, транснаціональних банків та інших суб'єктів господарювання, які реалізують міжнародну підприємницьку діяльність, у тому числі інституційних інвесторів, що концентрують значні фінансові ресурси.

Глобалізація світового фінансового ринку передбачає його зростання глобальному масштабі за рахунок збільшення оборотів торгівлі, кількості учасників та інструментів. Подальше зростання глобального фінансового ринку продовжується під впливом різних факторів.

Міжнародний фінансовий ринок, відокремившись від національних у частині зовнішніх операцій, тісно поєднав усі національні ринки на міжнародному рівні, що стало важливим чинником такого сучасного економічного явища, як фінансова глобалізація. Але одночасно міжнародний фінансовий ринок не охоплює внутрішні (фактично – основні) операції національних фінансових ринків і тому не є світовим. Міжнародний фінансовий ринок – це, як правило, організований ринок, але, на відміну від організованих національних ринків, його менше регулює держава або групи держав, і більше – різні об'єднання самих учасників цього ринку (Tubolec & Tkalic, 2019). На основі опрацьованої науково-економічної літератури встановлено найважливіші перспективи й вимоги глобальних фінансових ринків та їхніх учасників (рис. 1).

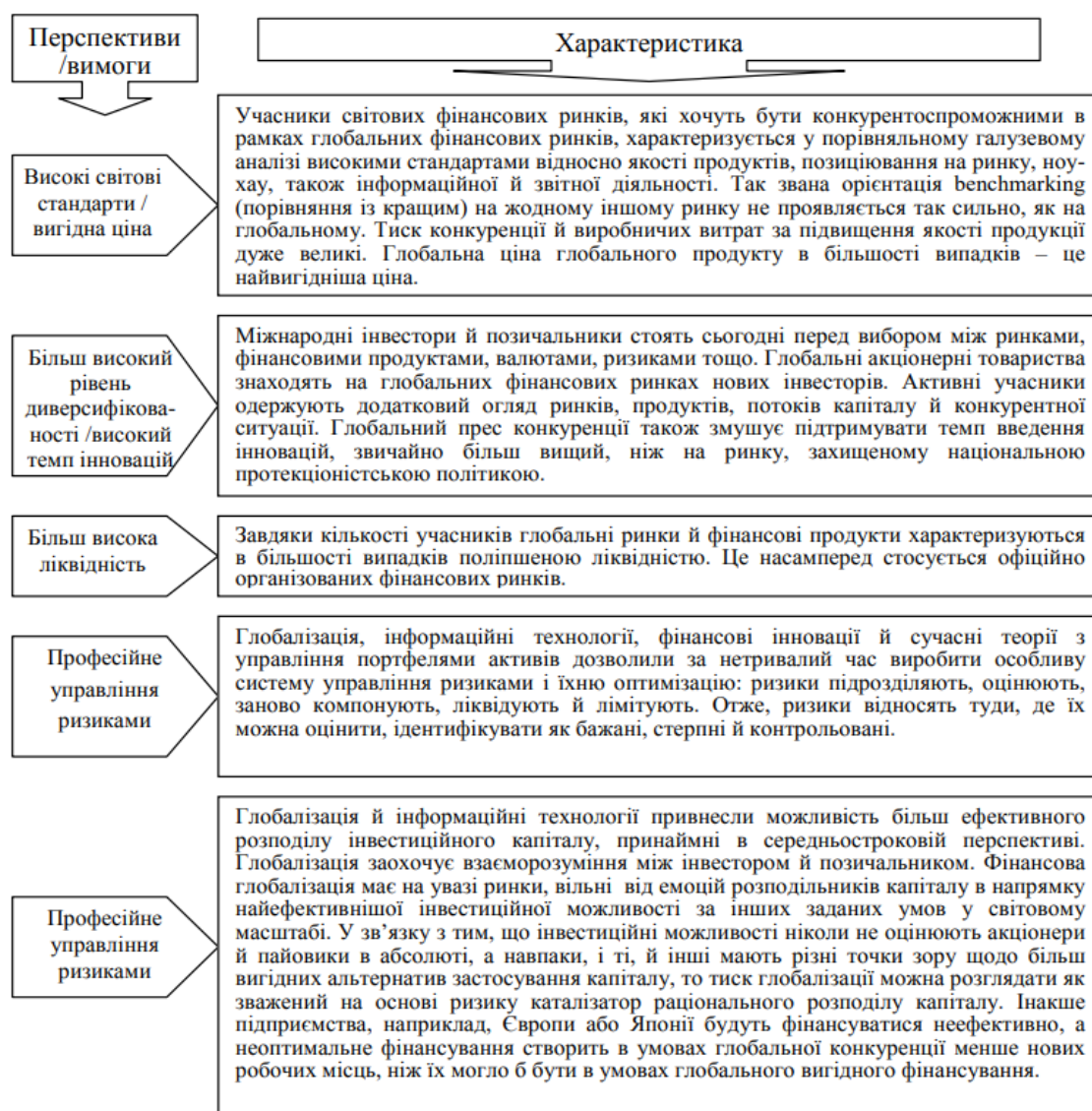

Рис. 1. Перспективи й вимоги глобальних фінансових ринків

Джерело: побудовано за даними (Tubolec & Tkalic, 2019)

Фінансова інтеграція відображає процес розвитку взаємодії між окремими країнами на міжнародному

ринку капіталу. Міжнародна фінансова інтеграція сприяє економічному зростанню національних госпо-

дарств через прямі та непрямі канали. До необхідних прямих каналів у цьому випадку належать: збільшення внутрішніх заощаджень, зниження вартості капіталу за рахунок кращого розподілу ризику, передача технологій, розвиток фінансового сектору тощо. Основними непрямыми каналами тоді стають заходи, що сприяють розвитку спеціалізації виробництва та торгівлі, інвестиційна політика, державне регулювання фінансового ринку загалом.

Сучасні світові глобалізаційні процеси, які характеризуються поглибленим розвитком кооперації, посиленням міжнародної конкуренції та торгівлі, визначили потреба у організації такої діяльності фінансових систем, яка ґрунтується на загальноприйнятих світових стандартах. Консолідація ресурсів значно стирає кордони між банківською та іншими видами фінансової діяльності, призводить до зростання транскордонних фінансових потоків та викликає підвищення попиту на міжнародні розрахунки з боку фінансових організацій та корпорацій.

Висновки

Розвиток фінансової глобалізації стимулюється збільшенням нерівномірності розвитку та розподілу фінансових ресурсів; збільшення активних і пасивних залишків на поточному рахунку, гострим недоліком у більшості країн власних ресурсів для здійснення інвестицій, покриттям дефіциту державних бюджетів, проведенням соціально-економічних перетворень, у тому числі приватизації, здійсненням злиття та поглинання компаній і банків, виконання боргових зобов'язань, внутрішніх і зовнішніх позик, лібералізація фінансових ринків.

Перспективи подальших досліджень полягають в розробці конкретних рекомендацій щодо розвитку функціонування міжнародного фінансового ринку в умовах фінансової глобалізації.

References

- But-Gusaim, O. (2024). Conditions and Impact of Globalization Transformations on the Activities of Business Structures. *Business Inform*, 1, 29–45. DOI: 10.32983/2222-4459-2024-1-29-45.
- Povod, T., & Advokatova, N. (2020). Current trends of financial globalization. *Taurida Scientific Herald. Series: Economics*, (3), 21–29. DOI: 10.32851/2708-0366/2020.3.3.
- Schmukler, S. (2004). Financial Globalization: Gain and Pain for Developing countries. *Economic Review. Second Quarter 2004. Federal Reserve Bank of Atlanta*, 39–66. URL: https://www.atlantafed.org/-/media/documents/research/publications/economic-review/2004/vol89no2_schmukler.pdf (data zvernennia: 05.08.2024).
- Shyshkina, O. (2023). Globalization and its impact on the functioning and development of foreign exchange markets. *Problems and Prospects of Economics and Management*, 4(36), 249–266. DOI:10.25140/2411-5215-2023-4(36)-249-266.
- Stukan, I. (2015). Finansova hlobalizatsiia: sutnist, etapy ta naslidky. *Yevropeiski perspektyvy*, 1, 18–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2015_1_5 (data zvernennia: 05.08.2024) (in Ukrainian).
- Tkachenko, N. (2014). The influence of globalization processes on the development of financial intermediaries. *Scientific Notes of Ostroh Academy National University, Economics series*, 26, 81–88. URL: <https://ecj.oa.edu.ua/articles/2014/n26/15.pdf> (data zvernennia: 05.08.2024) (in Ukrainian).
- Tubolec, I., Tkalic, O. (2019). Globalization of international financial markets. *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu. Seriiia: Ekonomika ta upravlinnia v naftovii i hazovii promyslovosti*, 1, 133–141. DOI: 10.31471/2409-0948-2019-1(19)-133-141.